

See discussions, stats, and author profiles for this publication at: <https://www.researchgate.net/publication/320735280>

Tips voor het werken met hoogbegaafde kinderen.

Article · April 2016

CITATIONS

0

READS

15

4 authors, including:

Ton van Houtert

Hogeschool Fontys

5 PUBLICATIONS 0 CITATIONS

[SEE PROFILE](#)

Anouke Bakx

Technische Universiteit Eindhoven

40 PUBLICATIONS 209 CITATIONS

[SEE PROFILE](#)

Lisette Hornstra

Utrecht University

21 PUBLICATIONS 311 CITATIONS

[SEE PROFILE](#)

Some of the authors of this publication are also working on these related projects:

Enhancing students' intrinsic motivation: An intervention study [View project](#)

hoogbegaafdheid [View project](#)

‘Goed leraarschap’ in de ogen van begaafde kinderen

Tips voor het werken met hoogbegaafde kinderen

Ton van Houtert, Maartje van de Brand, Anouke Bakx & Lisette Hornstra

“Het is hier gewoon vreselijk saai! Ja, het is school, hè, dat zijn dus zes uur per dag teveel waarin ik me verveel en niets leer. En dat doe ik dus al zeven jaar lang, gelukkig mocht ik een klas overslaan, maar het liefst had ik alles hier over geslagen. Ik ben er zo klaar mee, hopelijk wordt de middelbare school wel leuk!?”

Deze uitspraak van een hoogbegaafde leerling in groep 8 is helaas niet uitzonderlijk. Veel hoogbegaafde kinderen vinden school saai, vervelen zich, vinden het niet altijd gemakkelijk om goed met hun klasgenoten samen te werken of te spelen en gaan vaak met wat minder plezier naar school. De afgelopen jaren is er steeds meer aandacht voor begaafde leerlingen. Zo zijn er initiatieven als plusklassen in de school, maar ook parttime voorzieningen - veelal schooloverstijgend - voor een dag in de week, of zelfs fulltime onderwijs voor hoogbegaafde leerlingen. Uit onderzoek weten we dat deze leerlingen specifieke onderwijsbehoeften hebben, maar wat nu echt het beste werkt voor deze leerlingen is nog onderwerp van onderzoek. Aan begaafde leerlingen zelf is nog niet zo vaak, op een systematische manier, gevraagd wat zij nu zelf een goede leraar vinden. Wij hebben dat gevraagd aan leerlingen en hieronder leest u wat zij onder ‘goed leraarschap’ verstaan.

BEGAAFD, HOOGBEGAAFD, HEEL SLIM... OVER WIE HEBBEN WE HET?

In ons onderzoek hebben we gekozen om ‘begaafde leerlingen’ te bevragen en niet alleen hoogbegaafde leerlingen (dat beperkt zich tot zo’n 2 tot 3% van alle kinderen, meestal aangetoond door een score van minstens 130 op een intelligentietest). De begaafde leerlingen die meededen aan ons onderzoek, behoren tot de groep van de 10% hoogst scorende leerlingen op toetsen. In totaal hebben 336 begaafde leerlingen meegedaan aan ons onderzoek: 161 leerlingen namen deel aan een bovenschoolse deeltijdvoorziening voor

begaafde leerlingen en 175 leerlingen waren afkomstig van scholen waar alleen hoogbegaafde leerlingen les krijgen. De leerlingen kwamen van allerlei verschillende scholen uit Nederland. De overige begaafde leerlingen bezochten reguliere scholen.

GOED LERAARSCHAP VOOR BEGAAFDE LEERLINGEN

Aan de leerlingen is gevraagd of zij een vragenlijst naar ‘goed leraarschap’ wilden invullen. Dat deden ze in de klas op de dag dat ze in de deeltijdvoorziening waren voor begaafde leerlingen, of in hun reguliere klas als ze op een school zaten voor begaafde leerlingen. De vragenlijst is relatief eenvoudig en bestaat uit een soort mindmap, genaamd de ‘leraar-spin’ (zie Figuur 1 voor een voorbeeld). De leraar-spin heeft tien pootjes: tien vakjes om in te vullen. In het midden konden de leerlingen een tekening maken van iets waar zij aan dachten bij ‘een goede leraar’. Aan de leerlingen is gevraagd ‘Wat is een goede leraar voor leerlingen zoals jij/jullie?’ Drie vragen kregen de kinderen als ondersteuning:

- *Wat doet een goede juf of meester voor leerlingen zoals jij?*
- *Hoe moet een goede juf of meester zijn voor leerlingen zoals jij?*
- *Wat moet een goede juf of meester kunnen voor leerlingen zoals jij?*

Veel leerlingen merkten op dat leraarspin een raar woord is en dat een spin geen tien poten heeft. Dat hinderde hen gelukkig niet bij het invullen. Wat opviel, is dat de begaafde leerlingen in verhouding

minder spinnenpootjes (zo'n 6 tot 7) invulden dan andere leerlingen (zo'n 7 tot 8) uit een eerder onderzoek.

EEN GOEDE LERAAR BESCHIKT OVER...

Over het algemeen zijn de antwoorden van de begaafde leerlingen vergelijkbaar met de antwoorden van andere leerlingen. De meeste spinnenpootjes zijn gevuld met antwoorden die te maken hebben met persoonsgerelateerde kwaliteiten, zoals aardig zijn en humor hebben. Bijna even vaak zijn de kwaliteiten genoemd die te maken hebben met didactiek en het begeleiden van leerlingen bij het leren. Hierbij viel op dat er vaak aspecten werden genoemd die we in ons eerdere onderzoek bij ruim 3.000 leerlingen uit reguliere klassen veel minder vonden:

- extra werk geven, compacten
- toetsen op niveau en vooraf toetsen
- uitdagende opdrachten geven, moeilijke dingen
- mag niet stinken, mag er niet vies uitzien, niet schreeuwen

De laatste bevinding is mogelijk wat opmerkelijk; wij veronderstellen dat dit soort antwoorden door de begaafde leerlingen gegeven zijn omdat veel van hen tevens bijzonder gevoelig, ofwel sensitief is (in totaal is zo'n 20% van alle leerlingen in elke klas hoog sensitief, waaronder veel begaafde leerlingen). Mogelijk dacht u dat begaafde leerlingen aangeven dat hun leraar veel moet weten of over een brede kennis moet beschikken, maar dat blijkt niet zo te zijn. De leerlingen gaven slechts in ruim 3% van de gevallen aan dat een goede leraar veel weet. In de onderstaande tabel staan de zes meest genoemde categorieën met voorbeelden van gegeven antwoorden.

TIPS VOOR HET WERKEN MET BEGAAFDE LEERLINGEN

De antwoorden van de leerlingen leveren tips op waar leraren misschien iets aan kunnen hebben. De persoonlijkheid van de leraar vinden de begaafde leerlingen het allerbelangrijkst. De leerlingen bedoelen hier waarschijnlijk onder andere mee dat het fijn is als hun leraar in de klas zorgt voor een prettige en ontspannen sfeer en dat ook zij, de begaafde kinderen, gewoon mogen zijn wie ze zijn. Vanuit onder andere wetenschappelijke studies weten het goed werkt als we in het onderwijs aan begaafde leerlingen:

Antwoordcategorie	genoemd
Persoonsgerelateerde kwaliteiten	29,9%
Didactiek & Begeleiden	29,3%
Communicatie en pedagogiek	15,2%
Gezag	13,9%
Vakkennis (cognitief domein)	3,4%
Leuke dingen doen	3,2%

Tabel 1: kwaliteiten waar een goede leraar volgens begaafde leerlingen over moet beschikken

- echt gedrag en echte reacties laten zien (authenticiteit);
- aandacht geven aan de begaafde leerling als hij ergens mee komt;
- serieus nemen van het rechtvaardigheidsgevoel (het moet kloppen/eerlijk zijn in de ogen van de leerling);
- rekening houden met bepaalde (over)gevoeligheden die begaafde leerlingen kunnen hebben;
- begrip hebben voor deze leerlingen dat 'anders' zijn niet altijd fijn is;
- laten merken dat je weet dat deze leerlingen ook (leerstof) mogelijk kunnen vinden, fouten mogen maken en onzeker kunnen zijn.
- Deze tips komen uit ons onderzoek en uit onderzoeken die al eerder gedaan zijn naar begaafde leerlingen en hun onderwijsbehoefte. Het is overigens zo dat deze tips niet alleen voor begaafde leerlingen werken, maar helpend zijn voor alle leerlingen in je klas.

TON VAN HOUTERT is docent aan de Fontys Hogeschool Kind en Educatie, pabo Tilburg.
 MAARTJE VAN DE BRAND is orthopedagoog bij het OnderwijsZorgTeam en coördinator Talent in Beeld bij Plein013.
 ANOUKE BAKX is lector Leren & Innoveren Bij Fontys Hogeschool Kind en Educatie.
 LISETTE HORNSTRA is universitair docent aan de Universiteit Utrecht.